

Aan MINDEF
Van DGB, CDS
Afgestemd met DJZ, DCo, NIMH
In afschrift aan STASDEF, HDFC

TER BESLISSING

Datum
10 oktober 2024

Onze referentie
BS2024030312

Opgesteld door

[Redacted]

Aantal bijlagen

2

Nota

Toezeggingen vermoedens burgerslachtoffers Afghanistan

Aanleiding

- Uw ambtsvoorganger heeft de volgende toezegging gedaan aan de Tweede Kamer over vermoedens van burgerslachtoffers t.g.v. Nederlandse geweldsaanwendingen in Afghanistan:
 - Defensie zal de Kamer informeren mocht uit nader onderzoek van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) blijken dat er meer vermoedens van burgerslachtoffers t.g.v. Nederlandse geweldsaanwendingen in Afghanistan bij Defensie bekend zijn, maar nog niet openbaar zijn gemaakt (door Defensie en/of het OM) (bijlage 1);
- Met deze nota wordt u geadviseerd over het gestand doen van deze toezeggingen.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd deze toezegging gestand te doen over vermoedens van burgerslachtoffers t.g.v. Nederlandse geweldsaanwendingen in Afghanistan, door de Kamer te informeren middels bijgaande Kamerbrief (bijlage 2).

Kernpunten

- Uit nader onderzoek van het NIMH¹ naar de documentatie omtrent vaandelopschriften Afghanistan (zie toelichting voor de achtergrond), komt één serie van geweldsaanwendingen naar voren waarbij er sprake is van een nieuw vermoeden van burgerslachtoffers, terwijl die niet voorkomt in de openbare registratie van Defensie uit 2009 of die van het OM uit 2021. Deze geweldsaanwending moet daarom alsnog openbaar worden gemaakt (zoals dit jaar al gebeurde met een andere geweldsaanwending die ook niet in de registratie voorkwam).
- Het betreft een serie geweldsaanwendingen op 23 mei 2007 op de zuidflank van Chora, onderdeel van een operatie gericht op de beveiliging van het districtscentrum van Chora. Twee Nederlandse pelotons kwamen onder vijandelijk mortiervuur te liggen. Dit werd beantwoord met mortiergranaten. Spoedig verzamelden zich echter vrouwen en kinderen bij de vijandelijke mortieropstelling, zodat het tegenvuur moest worden gestaakt. Later kwam een van de Nederlandse pelotons opnieuw onder vijandelijk mortiervuur te liggen. Om het te ontzetten werd door het andere peloton vuur uitgebracht. Inmiddels was ook luchtsteun aangevraagd. Twee (niet Nederlandse) gevechtsvliegtuigen wierpen vervolgens een bom af op de locatie van het vijandelijk mortier. Tien minuten later loste de Nederlandse pantserhouwitser (PzH) op Kamp Holland een schot (155mm HE) op hetzelfde coördinaat.
- Enige tijd na de luchtaanval en het PzH-schot belde een Afghaanse man naar Kamp Holland. Hij meldde dat 3 kinderen waren verwond door 'Amerikaanse bommen'. Er kan echter niet volledig worden uitgesloten dat deze verwondingen mogelijk veroorzaakt zijn door de Nederlandse PzH 155mm HE-granaat, of door eerdere Nederlandse acties die dag. De volgende ochtend neemt een betrokken Nederlandse eenheid een aantal begrafenissen waar. Hoewel er niets bekend is over de doodsoorzaak, kan – op basis van de analyse van de

¹ BS2024030310, DOSCO 2024024540.

gevechten op 23 mei – op dit moment niet volledig worden uitgesloten dat het gaat om doden (burgers of strijders) veroorzaakt door Nederlandse geweldsaanwendingen op 23 mei.

- **U wordt geadviseerd om de Kamer over deze serie geweldsaanwendingen te informeren, zie bijlage 2.**
- **U wordt door CDS geadviseerd om geen nader intern onderzoek in te stellen:**
 - Er mag worden aangenomen dat NIMH alle documentatie die binnen Defensie omtrent deze geweldsaanwendingen aanwezig is, heeft ingezien en onderzocht. Er is geen aanleiding om aan te nemen dat er meer of nieuwe informatie aanwezig is.
 - Het is zeer twijfelachtig wat aanvullend onderzoek jaren na dato nog zou opleveren, zeker omdat ter plaatse gaan geen optie is, doden binnen 24u werden begraven en de kans op (medische) documentatie in Afghanistan überhaupt nihil is.
 - Ook onderzoek 'op afstand', bijvoorbeeld door tussenkomst van een ngo, is gecompliceerd omdat namen van vermeende slachtoffers niet bekend zijn en Defensie niet zelf met een mate van zekerheid slachtofferschap kan vaststellen. Onderzoek d.m.v. analyse van satellietbeelden is gecompliceerd omdat het niet duidelijk is waar de vermeende slachtoffers precies zijn gevallen en onder welke omstandigheden;
 - Bij vergelijkbare casussen die al sinds 2009 bekend zijn en zijn opgenomen in de registratie heeft Defensie om bovenstaande redenen tevens geen aanvullend onderzoek ingesteld.

Toelichting

- Op 28 februari 2024 berichtte NRC over het onderwerp vaandelopschriften Afghanistan. Een vaandelopschrift geldt als een van de hoogste (dapperheids)onderscheidingen die een militaire eenheid kan ontvangen. Het is voor de eenheden en regimenten een vorm van erkenning voor de wijze waarop de militairen zich wisten te onderscheiden. Op 25 juni 2022 (Veteranendag) viel 18 eenheden die in Afghanistan hebben gevochten deze eer ten deel.
- In het stuk van NRC werden vraagtekens geplaatst bij de procedures omtrent het toekennen van vaandelopschriften aan korpsen en regimenten die actief waren in Afghanistan, en in twijfel getrokken of enkele toekenningen wel terecht waren. Bijv. omdat eenheden betrokken zouden zijn geweest bij mogelijke burgerslachtoffers. Dit leidde tot een hernieuwde aandacht van media en Kamerleden voor mogelijke burgerslachtoffers in Afghanistan.
- Centraal staat de op 18 december 2009 door Defensie per Wob-besluit openbaar gemaakte registratie van vermoedens van burgerslachtoffers in Afghanistan. Destijds werd al aangegeven dat deze mogelijk niet volledig was, bijv. omdat doden veelal direct werden begraven, wat het vaststellen van slachtofferschap bemoeilijkt. In 2021 maakte het OM een soortgelijk overzicht openbaar. Tezamen vormen deze overzichten de openbare informatie over mogelijke burgerslachtoffers t.g.v. geweldsaanwendingen in Afghanistan.
- Begin 2024 bleek door een informatieverzoek van NRC omtrent de vaandelopschriften dat een Nederlandse geweldsaanwending op 14 september 2007, waarbij mogelijk zes doden en twee gewonden zijn gevallen, nog niet eerder openbaar was gemaakt. Op 20 februari 2024 heeft uw ambtsvoorganger deze geweldsaanwending alsnog aan de Kamer gemeld.
- Dit leidde tot de vraag of er mogelijk nog meer vermoedens zijn van burgerslachtoffers in Afghanistan die bij Defensie bekend zijn op basis van de documentatie omtrent de vaandelopschriften, maar die nog niet openbaar zijn gemaakt (door Defensie en/of het OM).
- Het NIMH verzorgt de verificatie van de documentatie die wordt aangeleverd door de korpsen en regimenten die in aanmerking willen komen voor een vaandelopschrift. Op verzoek van DIA heeft het NIMH daarom nader onderzoek gedaan naar deze documentatie.
- Ondanks dit nader onderzoek is het altijd mogelijk dat er – jaren na dato – toch nieuwe informatie beschikbaar komt, of een individu (alsnog) besluit een vermoeden van burgerslachtoffers te melden. Defensie heeft daarom niet de pretentie dat de openbare registratie ooit 100% compleet zal zijn. Een dergelijke garantie is helaas niet te geven.

Financiële overwegingen

N.v.t.

Juridische overwegingen

Het OM is door DJZ reeds op de hoogte gesteld van de geweldsaanwending van 23 mei 2007.

Communicatie

DCO stelt een passieve woordvoeringslijn op, incl. dat het OM is geïnformeerd over casus op 23 mei 2007.

Overwegingen Beleid/Overwegingen Uitvoering

N.v.t.

Informatie die niet openbaar wordt gemaakt

De namen van steller en ondertekenaar worden uit het oogpunt van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer niet openbaar gemaakt.

